

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΕ'

Συνδρομή ἰτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρξονται ἀπὸ Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἰτησία. — Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Ἀγχιόμου 9

17 Ἀπριλίου 1883

ΤΟ ΑΜΑΡΤΗΜΑ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΣ ΜΟΥ.

Διήγημα.

Συνέχεια καὶ τέλος: ἴδι σελ. 229.

Πολλοὶ εἶχον κατηγορήσει τὴν μητέρα μου, ὅτι ἐνῶ αἱ ξένοι γυναῖκες ἐθρήνουν μεγαλοφῶνως ἐπὶ τοῦ νεκροῦ τοῦ πατρός μου, ἐκείνη μόνη ἔχουεν ἀφθονα, πλὴν σιγηλὰ δάκρυα. Ἡ δυστυχὴς τὸ ἔκαμνεν ἐκ φόβου μήπως παρεξηγηθῆ, μήπως παραβῆ τὰ ὅρια τῆς εἰς τὰς νέας ἀνηκούσης σεμνότητος. Διότι, καθὼς εἶπον, ἡ μήτηρ μας ἐχόρευσε πολὺ νέα.

Ὅταν ἀπέθανεν ἡ ἀδελφὴ μας, δὲν ἦτο πολὺ γεροντοτέρα. Ἄλλ' οὔτε ἐσκέφθη κἂν τώρα τί θὰ εἶπῃ ὁ κόσμος διὰ τοὺς σπαραξικαρδίους τῆς θρήνου.

Ὅλη ἡ γειτονεῖα ἐσηκώθη καὶ ἤλθε πρὸς παρηγορίαν τῆς. Ἄλλὰ τὸ πένθος αὐτῆς ἦτο φοβερόν, ἦτον ἀπαρηγόρητον.

— Θὰ χάσῃ τὸν νοῦν τῆς — ἐψιθύριζον οἱ βλέποντες αὐτὴν κεκλιμένην καὶ θρηνοῦσαν μεταξὺ τῶν τάφων τῆς ἀδελφῆς καὶ τοῦ πατρός μας.

— Θὰ τὰ ἀφήσῃ μέσ' στοὺς πέντε δρόμους — ἔλεγον οἱ συναντῶντες ἡμᾶς καθ' ὁδόν, ἐγκαταλειμμένα καὶ ἀπεριποιήτα.

Καὶ ἐχρειάσθη καιρὸς, ἐχρειάσθησαν αἱ νοθεαὶ καὶ ἐπιπλήξεις τῆς ἐκκλησίας, ὅπως συνέλθῃ εἰς ἑαυτὴν καὶ ἐνθυμηθῆ τὰ ἐπιζῶντα τέκνα τῆς, καὶ ἀναλάβῃ τὰ οἰκιακὰ τῆς καθήκοντα.

Ἄλλὰ τότε παρετήρησε ποῦ μᾶς εἶχε καταντήσει ἡ μακρὰ τῆς ἀδελφῆς μας ἀσθενεία.

Ἡ χρηματικὴ μας περιουσία κατηναλώθη εἰς ἰατροὺς καὶ ἰατρικά. Πολλὰ χρᾶμια καὶ κηλίμια, ἔργα τῶν ἰδίων αὐτῆς χειρῶν, τὰ εἶχε πωλήσει δι' ἀσήμαντα ποσά, ἢ τὰ εἶχε δώσει ὡς ἀμοιβὴν εἰς τοὺς γόητας καὶ τὰς μαγίσσας. Ἄλλα μᾶς τὰ ἔκλεψαν αὐτοὶ καὶ οἱ ὅμοιοί των, ἐπωφελοῦμενοι ἐκ τῆς ἀνεπιβλεψίας, ἥτις ἐπεκράτησεν ἐν τῷ οἴκῳ μας. Πρὸς ἐπίμετρον ἐξητλήθησαν καὶ αἱ προμήθειαι τῶν ζωοτροφῶν μας καὶ ἡμεῖς δὲν εἶχομεν πλέον πόθεν νὰ ζήσωμεν.

Ἐν τούτοις αὐτὸ, ἀντὶ νὰ ποιοῦσιν τὴν μητέρα μας, τῇ ἀπέδωκεν ἀπεναντίας διπλὴν τὴν

δραστηριότητα, ἣν εἶχε πρὶν ἀσθενήσει τὸ ἄνωγιώ.

Ἐμετρίασεν, ἢ κυρίως εἶπεῖν, συνεκάλυψε τὸ πένθος τῆς· ὑπερενίκησε τὴν ἀτολμίαν τῆς ἡλικίας καὶ τοῦ φύλου τῆς, καὶ, λαβοῦσα τὴν δίκελαν ἀνὰ χεῖρας, ἤρχισε νὰ ξενοδολεῖ, ὡς ἐὰν δὲν εἶχε γνωρίσει ποτὲ τὸν ἄνετον καὶ ἀνεξάρτητον βίον.

Ἐπὶ πολὺν χρόνον μᾶς διέτρεφε διὰ τοῦ ἰδρωτός τοῦ προσώπου τῆς. Τὰ ἡμερομίσθια ἦσαν μικρὰ καὶ αἱ ἀνάγκαι μᾶς μεγάλαι, ἀλλ' ὅμως εἰς κανένα ἐξ ἡμῶν δὲν ἐπέτρεψε νὰ τὴν ἀνακουρίσῃ συνεργαζόμενος.

Σχέδια περὶ τοῦ μέλλοντος ἡμῶν ἐγίνοντο καὶ ἐπθεωροῦντο καθ' ἐσπέραν παρὰ τὴν ἐστίαν. Ὁ μεγαλειτέρός μου ἀδελφὸς ὤφειλε νὰ μάθῃ τὴν τέχνην τοῦ πατρός μας, διὰ νὰ λάβῃ ἐν τῇ οἰκογενεῖᾳ τὸν τόπον ἐκείνου. Ἐγὼ ἔμελλον ἢ μάλλον ἤθελον νὰ ξεκινηθῶ, καὶ οὕτω καθεζῆς. Ἄλλὰ πρὸ τούτου ἔπρεπε νὰ μάθωμεν ὅλοι τὰ γράμματα μᾶς, ἔπρεπε νὰ ξεσχολήσωμεν. Διότι, ἔλεγεν ἡ μήτηρ μας, ἀνθρωπος ἀγράμματος, ζῦλον ἀπελέκητον.

Αἱ οἰκονομικαὶ μᾶς δυσχέρειαι ἐκορυφώθησαν, ὅταν ἐπῆλθεν ἀνομβρία εἰς τὴν χώραν καὶ ἀνέβησαν αἱ τιμαὶ τῶν τροφίμων. Ἄλλ' ἡ μήτηρ, ἀντὶ ν' ἀπελπισθῆ περὶ τῆς διατροφῆς ἡμῶν αὐτῶν, ἐπηύξησε τὸν ἀριθμὸν μᾶς δι' ἐνὸς ξένου κορασίου, τὸ ὅποιον μετὰ μακρὰς προσπαθείας κατώρθωσε νὰ υιοθετήσῃ.

Τὸ γεγονός τοῦτο μετέβαλε τὸ μονότονον καὶ αὐστηρὸν τοῦ οἰκογενειακοῦ ἡμῶν βίου, καὶ εἰσήγαγεν ἐκ νέου ἀρκετὴν ζωηρότητα.

Ἦδη αὐτὴ ἡ υιοθέτησις ἐγένετο πανηγυρικῆ. Ἡ μήτηρ μου ἐφόρεσε διὰ πρώτην φοράν τὰ γιορτερά τῆς καὶ μᾶς ὠδήγησεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν καθαρὸς καὶ κτενισμένους, ὡς ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ μεταλάβωμεν. Μετὰ τὸ τέλος τῆς λειτουργίας, ἐστάθημεν ὅλοι πρὸ τῆς εικόνας τοῦ Χριστοῦ, καὶ αὐτοῦ, ἐν μέσῳ τοῦ περιεστώτος λαοῦ, ἐνώπιον τῶν φυσικῶν αὐτοῦ γονέων, παρέλαβεν ἡ μήτηρ μου τὸ θετὸν αὐτῆς θυγάτριον ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ ἱερέως, ἀφοῦ πρῶτον ὑπεσχέθη εἰς ἐπήκοον πάντων, ὅτι θέλει ἀγαπήσει καὶ ἀναθρέψῃ αὐτὸ, ὡς ἐὰν ἦτο σὰρξ ἐκ τῆς σαρκὸς καὶ ὅσπου ἐκ τῶν ὀστέων τῆς.

Ἡ εἰσὸδός του εἰς τὸν οἶκόν μᾶς ἐγένετο

οὐχ ἦτον ἐπιβλητικὴ καὶ τρόπον τινὰ ἐν θρι-
άμβῳ. Ὁ πρωτόγερος τοῦ χωρίου καὶ ἡ μή-
τηρ μου προηγήθησαν μετὰ τοῦ κοράσιου, ἔ-
πειτα ἠρχόμεθα ἡμεῖς. Οἱ συγγενεῖς μας καὶ
οἱ συγγενεῖς τῆς νέας ἀδελφῆς μᾶς ἠκολούθη-
σαν μέχρι τῆς αὐλείου ἡμῶν θύρας. Ἐξώθεν
αὐτῆς ὁ πρωτόγερος ἐσήκωσε τὸ κοράσιον ὑ-
ψηλὰ εἰς τὰς χεῖράς του καὶ τὸ ἔδειξεν ἐπί τι-
νας στιγμὰς εἰς τοὺς παρισταμένους. Ἐπειτα
ἠρώτησε μεγαλοφώνως·

— Ποιὸς ἀπὸ σᾶς εἶναι ἡ ἐδικὸς ἢ συγγε-
νὴς ἢ γονιὸς τοῦ παιδιοῦ τούτου περισσώτερον
ἀπὸ τὴν Δεσποινῶ τὴν Μηχαλιέσσα καὶ ἀπὸ
τοὺς ἐδικούς της;

Ὁ πατὴρ τοῦ κοράσιου ἦτον ὠχρὸς καὶ ἔ-
θλεπε περίλυπος ἐμπρὸς του. Ἡ σύζυγός του
ἔκλαιεν ἀκουμπημένη εἰς τὸν ὦμόν του. Ἡ μή-
τηρ μου ἔτρεμεν ἐκ τοῦ φόβου μήπως ἀκουσθῆ
καμμία φωνή—Ἐγὼ!—καὶ ματαιώσῃ τὴν εὐ-
τυχίαν της. Ἀλλὰ κενεῖς δὲν ἀπεκοίθη. Τότε
οἱ γονεῖς τοῦ παιδιοῦ ἠσπᾶσθησαν αὐτὸ διὰ τε-
λευταίαν φορὰν καὶ ἀνεχώρησαν μετὰ τῶν συγ-
γενῶν των. Ἐνῶ οἱ ἐδικοί μας μετὰ τοῦ πρω-
τογέρου εἰσήλθον καὶ ἐξενίσθησαν παρ' ἡμῖν.

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης ἡ μήτηρ μας ἤρ-
χισε νὰ ἐπιδαφιλεύη εἰς τὴν θετὴν μας ἀδελ-
φὴν τόσας περιποιήσεις, ὅσων ἴσως δὲν ἤξιώ-
θημεν ἡμεῖς εἰς τὴν ἡλικίαν της καὶ εἰς και-
ροὺς πολὺ εὐτυχεστέρους. Ἐνῶ δὲ μετ' ὀλίγον
χρόνον ἐγὼ μὲν ἐπλανώμην νοσταλγῶν ἐν τῇ
ξένῃ, οἱ δὲ ἄλλοι μου ἀδελφοὶ ἐταλαιπωροῦντο
κακοκοιμώμενοι εἰς τὰ ἐργαστήρια τῶν μαστό-
ρων, τὸ ξένον κοράσιον ἐβασίλευεν εἰς τὸν οἶ-
κόν μας, ὡς ἐὰν ἦτον ἐδικὸς του.

Οἱ μικροὶ τῶν ἀδελφῶν μου μισθοὶ θὰ ἐξήρ-
κουν πρὸς ἀνακούφισιν τῆς μητρὸς, ἐφ' ᾧ καὶ
τῇ ἐδίδοντο. Ἀλλ' ἐκείνη, ἀντὶ νὰ τοὺς δαπανᾷ
πρὸς ἀνάπαυσίν της, ἐπροίκιζε δι' αὐτῶν τὴν
θετὴν της θυγατέρα καὶ ἐξηκολούθει ἐργαζο-
μένη πρὸς διατροφὴν της. Ἐγὼ ἔλειπον μακρὰν,
πολὺ μακρὰν, καὶ ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἠγνόουν τί
συνέβαιεν εἰς τὸν οἶκόν μας. Πρὶν δὲ κατορ-
θῶσω νὰ ἐπιστρέψω, τὸ ξένον κοράσιον ἠξήθη,
ἀνετράφη, ἐπροίκισθη καὶ ὑπανδρεύθη, ὡς ἐὰν
ἦτον ἀληθῶς μέλος τῆς οἰκογενείας μας.

Ὁ γάμος αὐτῆς, ὅστις φαίνεται ἐπίτηδες ἐ-
πεσπεύθη, ὑπῆρξεν ἀληθῆς χαρὰ τῶν ἀδελφῶν
μου. Οἱ δυστυχεῖς ἀπέπευσαν, ἀπαλλαγέντες
ἀπὸ τὸ πρόσθετον φορτίον. Καὶ εἶχον δίκαιον.
Διότι ἡ κόρη ἐκείνη, ἐκτὸς ὅτι ποτὲ δὲν ἠ-
σθάνθη πρὸς αὐτοὺς ἀδελφικὴν τινα στοργὴν,
ἐπὶ τέλους ἀπεδείχθη ἀχάριστος πρὸς τὴν γυ-
ναῖκα, ἣτις περιποιήθη τὴν ζωὴν αὐτῆς με-
τοσάυτην φιλοστοργίαν, ὅσην ὀλίγα γνήσια τέ-
κνα ἐγνώρισαν.

Εἶχον λόγους λοιπὸν οἱ ἀδελφοὶ μου νὰ εἶ-
ναι εὐχαριστημένοι καὶ εἶχον λόγους νὰ πι-

στεύσουν, ὅτι καὶ ἡ μήτηρ ἀρκετὰ ἐδιδάχθη
ἐκ τοῦ παθήματος ἐκεῖνου.

Ἀλλ' ὅποια ὑπῆρξεν ἡ ἐκπληξίς των, ὅταν,
ὀλίγας μετὰ τοὺς γάμους ἡμέρας, τὴν εἶδον νὰ
ἔρχεται εἰς τὴν οἰκίαν, σφίγγουσα τρυφερῶς εἰς
τὴν ἀγκάλην της ἐν δεῦτερον κοράσιον, ταύ-
την τὴν φορὰν ἐν σπαργάνοις!

— Τὸ κακότυχο! ἀνεφώνει ἡ μήτηρ μου,
κύπτουσα συμπαθητικῶς ἐπὶ τῆς μορφῆς τοῦ
νηπίου, δὲν τὸ ἔφθανε πῶς ἐγεννήθη κοιλιάρ-
φانو, μόν' ἀπέθανε καὶ ἡ μάνα του καὶ τὸ ἄ-
φηκε μέσ' στῆ στράτα! Καί, εὐχαριστημένη τρό-
πον τινὰ ἐκ τῆς ἀτυχοῦς ταύτης συμπτώσε-
ως, ἐπεδείκνυε τὸ λάφυρόν της θριαμβευτικῶς
πρὸς τοὺς ἐνεοὺς ἐκ τῆς ἐκπλήξεως ἀδελφοῦς
μου.

Τὸ υἱικὸν σέβας ἦτο πολὺ, καὶ ἡ αὐθεντεία
τῆς μητρὸς μεγάλη, ἀλλ' οἱ πτωχοὶ ἀδελφοὶ
μου ἦσαν τόσον ἀπογοητευμένοι, ὥστε δὲν ἐ-
δίστασαν νὰ ὑποδείξουν εὐσχήμως πῶς εἰς τὴν
μητέρα των, ὅτι καλὸν θὰ ἦτο νὰ παραιτηθῆ
τοῦ σκοποῦ της. Ἀλλὰ τὴν εὐρον ἀμετάπει-
στον. Τότε ἐδήλωσαν φανερὰ τὴν δυσἀρέσειάν
των καὶ τῇ ἠρνήθησαν τὴν διαχείρισιν τοῦ βα-
λαντίου των. Ὅλα εἰς μάτην.

— Μὴ μοῦ φέρετε τίποτε, ἔλεγεν ἡ μήτηρ
μου, ἐγὼ δουλεύω καὶ τὸ θρέφω, ὅσῃ πῶς ἔθρε-
ψα καὶ σᾶς. Καὶ ὅταν ἔλθῃ ὁ Γιωργῆς μου ἀπ'
τῆ ξενιτειᾶ, θὰ τὸ προικίσῃ καὶ θὰ τὸ ἴπαν-
δρεύῃ. Ἀμ' τί θαρρεῖτε! Ἐμένα τὸ παιδί μου
μὲ τὸ ὑπόσθῃθηκε.—Ἐγὼ, μάνα, θὰ σὲ θρέψω
καὶ σένα καὶ τὸ ψυχοπαίδι σου. — Ναι! ἔτσι
μὲ τὸ εἶπε, ποῦ ν'ἄχῃ τὴν εὐχὴ μου!

Ὁ Γιωργῆς ἤμην ἐγὼ. Καὶ τὴν ὑπόσχεσιν
ταύτην τὴν εἶχον δώσει ἀληθῶς, ἀλλὰ πολὺ
προτῆτερα.

Ἦτο καθ' ἣν ἐποχὴν ἡ μήτηρ μας εἰργάζε-
το διὰ νὰ θρέψῃ τὴν πρώτην μας θετὴν ἀδελ-
φὴν καθὼς καὶ ἡμᾶς. Ἐγὼ τὴν συνώδευον κατὰ
τὰς διακοπὰς τῶν μαθημάτων, παίζων παρ'
αὐτῇ, ἐνῶ ἐκείνη ἔσκαπτεν ἡ ἐξεβοτάνιζεν.
Μίαν ἡμέραν διακόψαντες τὴν ἐργασίαν ἐπε-
στρέφομεν ἀπὸ τοὺς ἀγροὺς φεύγοντες τὸν ἀ-
φόρητον καύσωνα, ὑφ' οὗ ὀλίγον ἔλειψε νὰ λι-
ποθυμήσῃ ἡ μήτηρ μου. Καθ' ὁδὸν κατελή-
φθημεν ὑπὸ βραγδαϊοτάτης βροχῆς, ἐξ ἐκεῖνων,
αἰτίνες συμβαίνουσι παρ' ἡμῖν συνήθως, μετὰ
προηγηθεῖσαν ὑπερβολικὴν ζέστην ἢ λαύραν,
καθὼς τὴν ὀνομάζουν οἱ συντοπιῆταί μου. Δὲν
ἤμεθα πλέον πολὺ μακρὰν τοῦ χωρίου, ἀλλ' ἔ-
πρεπε νὰ διαθῶμεν ἕνα χεῖμαρρον, ὅστις πλημ-
μυρῆσας ἐκατέβηκεν ὀρητικώτατος. Ἡ μή-
τηρ μου ἠθέλησε νὰ με σηκώσῃ εἰς τὸν ὦμόν
της. Ἀλλ' ἐγὼ ἀπεποιήθην.

— Εἶσαι ἀδύνατον ἀπὸ τῆ λιποθυμίας, τῇ
εἶπον. Θὰ μὲ ρίψῃς μέσ' σὸν ποταμό.

Καὶ ἐσήκωσα τὰ φορέματά μου καὶ εἰσήλθον

δρομαίος εἰς τὸ βεῦμα, πρὶν ἐκεῖνη προφθάσῃ νὰ μὲ κρατήσῃ. Εἶχον ἐμπιστευθῆ εἰς τὰς δυνάμεις μου πλέον ἢ ὅ,τι ἔπρεπε. Διότι πρὶν σκεφθῶ νὰ ὑποχωρήσω, τὰ γόνατά μου ἐλύγισαν, οἱ πόδες μου ἔχασαν τὸ στήριγμά των, καὶ, ἀνατραπείς, παρεσύρθην ὑπὸ τοῦ χειμαρροῦ ὡς κέλυφος καρύου.

Μία σπαρακτικὴ κραυγὴ φρίκης εἶναι πᾶν ὅ,τι ἐνθυμούμαι ἐκ τῶν μετὰ ταῦτα. Ἦτον ἡ φωνὴ τῆς μητρός μου, ἥτις ἐρρίφθη εἰς τὰ βεῦματα διὰ νὰ μὲ σώσῃ.

Πῶς δὲν ἔγεινα αἰτία νὰ πνιγῆ καὶ ἐκεῖνη μετ' ἐμοῦ, εἶναι θαῦμα. Διότι ὁ χειμαρρὸς ἐκεῖνος ἔχει κακὴν φήμην παρ' ἡμῖν. Καὶ ὅταν λέγουν περὶ τινος «τὸν ἐπῆρε τὸ ποτάμι», ἐννοοῦν ὅτι ἐπνίγη εἰς αὐτὸν τοῦτον τὸν χειμαρρὸν.

Καὶ ὅμως ἡ μήτηρ μου λιγόθυμος καθὼς ἦτο, κατὰκοπος, βεβαρωμένη ἀπὸ ἐπαρχικὰ φορέματα, ἱκανὰ νὰ πνίξουν καὶ τὸν δεξιότερον κολυμβητὴν, δὲν ἐδίστασε νὰ ἐκθέσῃ τὴν ζωὴν αὐτῆς εἰς κίνδυνον. Ἐπρόκειτο νὰ μὲ σώσῃ, καὶ ἄς ἦμην ἐκεῖνο τῆς τὸ τέκνον, τὸ ὁποῖον προσέφερεν ἄλλοτε εἰς τὸν Θεὸν ὡς ἀτάλλαγμα ἀντὶ τῆς θυγατρὸς τῆς.

Ὅταν ἔφθασεν εἰς τὸν οἶκον καὶ μὲ ἀπέθεσε χαμαὶ ἀπὸ τὸν ὠμόν τῆς, ἦμην ἀκόμη παραζαλισμένος. Διὰ τοῦτο, ἀντὶ νὰ αἰτιαθῶ τὴν ἀπρονοησίαν μου διὰ τὸ συμβῆναι, ἀπέδωκα αὐτὸ εἰς τὰς ἐργασίας τῆς μητρός μου.

— Μὴ δουλεύεις πιὰ, μάνα, τῆ εἶπον, ἐνῶ ἐκεῖνη μ' ἐνέδου στεγνὰ φορέματα.

— Ἄμ' ποιὸς θὰ μὰς θρέψῃ, παιδί μου, ἂν δὲν δουλεύω ἐγώ; Ἠρώτησεν ἐκεῖνη σενάξασα.

— Ἐγὼ, μάνα! ἐγώ! — τῆ ἀπήνησα τότε μετὰ παιδικοῦ στόμφου.

— Καὶ τὸ ψυχοπαῖδί μας;

— Κ' ἐκεῖνο ἐγώ!

Ἡ μήτηρ ἐμειδίασεν ἀκουσίως, διὰ τὴν ἐπιβλητικὴν στάσιν, ἣν ἔλαβον προσφώνων τὴν διαβεβαίωσιν ταύτην. Ἐπειτα διέκοψε τὴν ὁμιλίαν ἐπειποῦσα.

— Ἄμ' θρέψε δὲ πρῶτα τὸν ἑαυτό σου καὶ ὕστερα βλέπουμε.

Δὲν παρήλαθε πολὺς καιρὸς καὶ ἀπηρχόμην εἰς τὰ ξένα.

Ἡ μήτηρ βεβαίως οὐδ' ἐσημείωσε κἄν τὴν ὑπόσχεσιν ἐκεῖνην. Ἐγὼ ὅμως ἐνθυμούμην πάντοτε, ὅτι ἡ αὐταπάρησίς τῆς μοὶ ἐχάρισε διὰ δευτέραν φορὰν τὴν ζωὴν, τὴν ὁποῖαν τῆ ὤφειλον. Διὰ τοῦτο εἶχον τὴν ὑπόσχεσιν ἐκεῖνην ἐπὶ τῆς καρδίας μου, καὶ ὅσον ἐμεγάλωνα, τόσῳ σπουδαιότερον ἐνόμιζα τὸν ἑαυτόν μου ὑποχρεωμένον πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς.

— Μὴ κλαίγῃς μητέρα, τῆ εἶπον ἀναχωρῶν. Ἐγὼ πηγαίνω πιὰ νὰ κάμω παρὰδες. Ἐννοῖα σου! Ἀπὸ τώρα καὶ νὰ πάγῃ θὰ σὲ θρέφω καὶ

σένα καὶ τὸ παραπαῖδί σου. Ἄλλὰ, ἀκούεις; Δὲν θέλω πιὰ νὰ δουλεύῃς!

Δὲν ἤξευρον ἀκόμη ὅτι δεκαετὲς παιδίον ὄμνουν τὴν μητέρα, ἀλλ' οὐδὲ τὸν ἑαυτόν του δὲν δύναται νὰ θρέψῃ. Καὶ δὲν ἐφικταζόμεν, ὅπως πᾶσι φοβεραὶ περιπέτειαὶ μὲ περιέμενον καὶ πόσας πικρίας ἐμελλον ἀκόμη νὰ ποτίσω τὴν μητέρα μου διὰ τῆς ξενιτείας ἐκεῖνης, δι' ἧς ἤλπιζον νὰ τὴν ἀνακουφίσω.

Ἐπὶ πολλὰ ἔτη ὄχι μόνον βοήθειαν, ἀλλ' οὐδὲ μίαν ἐπιστολὴν κατώρθωσα νὰ τῆ στείλω. Ἐπὶ πολλὰ ἔτη παρεμόνευεν εἰς τοὺς δρόμους, ἐρωτώσα τοὺς διαβάτας μὴ μὲ εἶδον πουθενά.

Πότε τῆ ἔλεγον, ὅτι ἐδυστύχησα ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐτούρκευσα.

— Νὰ φάνε τῆ γλώσσά τους ποῦ τῶθγαλαν! — ἀπεκρίνετο ἡ μήτηρ μου. Αὐτὸς ποῦ λένε, δὲν ἔμπορεῖ νὰ ἦτον τὸ παιδί μου! — Ἄλλὰ μετ' ὀλίγον ἐκλείετο περίτρομος εἰς τὸ εἰκονοστάσιόν μας, καὶ προσήχθετο δακρυροοῦσα πρὸς τὸν Θεόν, διὰ νὰ μὲ φωτίσῃ νὰ ἐκπνέθω εἰς τὴν πίστιν τῶν πατέρων μου.

Πότε τῆ ἔλεγον, ὅτι ἐναυάγησα εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Κύπρου, καὶ ἐπαιτῶ ῥακένδυτος εἰς τοὺς δρόμους.

— Φωτιὰ νὰ τοὺς κάψῃ, ἀπεκρίνετο ἐκεῖνη. Τὸ λὲν ἀπὸ τῆ ζούλια τους. Τὸ παιδί μου θενάκανε κατάστασι καὶ πᾶ' στὸν Ἅγιον Τάφο.

Ἄλλὰ μετ' ὀλίγον ἐξήρχετο εἰς τοὺς δρόμους, ἐξετάζουσα τοὺς διαβάτικους ἐπαίτας, καὶ μετέβαιναν ὅπου ἠκούετο κανεὶς καρβοτσακισμένος μὲ τὴν θλιβερὰν ἐλπίδα ν' ἀνακαλύψῃ ἐν αὐτῷ τὸ ἴδιόν τῆς τέκνον, μὲ τὴν πρόθεσιν νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν τὰ στερήματά τῆς, ὅπως τὰ εὖρω ἐγὼ εἰς τὰ ξένα ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν ἄλλων.

Καὶ ὅμως, ὡσάκις ἐπρόκειτο περὶ τῆς θετῆς αὐτῆς θυγατρὸς, τὰ ἐλησμόνει ὅλα ταῦτα καὶ ἐφοβέριζε τοὺς ἀδελφούς μου, ὅτι ἐλθὼν ἐγὼ ἀπὸ τὰ ξένα θὰ τοὺς ἐντροπιάσω διὰ τῆς γενναιότητός μου, καὶ θὰ προικίσω καὶ θὰ ὑπανδρεύσω τὴν κόρην τῆς ἐν πομπῇ καὶ παρατάξει.

— Ἐ; Ἄμ' τί θαρρεῖτε! Ἐμένα τὸ παιδί μου μὲ τὸ ὑποσχέθηκε! Ἄς ἔχῃ τὴν εὐχή μου!

Εὐτυχῶς αἱ κακαὶ ἐκεῖναι εἰδήσεις δὲν ἦσαν ἀληθεῖς. Καὶ ὅταν, μετὰ μακρὰν ἀπουσίαν, ἐπέστρεψα εἰς τὸν οἶκόν μας, ἦμην εἰς θέσιν νὰ ἐκπληρώσω τὴν ὑπόσχεσίν μου, ὡς πρὸς τὴν μητέρα μου κἄν, ἡ ὁποία ἦτο τόσον ὀλιγαρκής. Ὡς πρὸς τὸ ψυχοπαῖδί τῆς ὅμως δὲν μ' εὔρε τόσον πρόθυμον, ὅσον ἤλπιζεν. Ἄπ' ἐναντίας μάλιστα εἶχον φθάσει καὶ ἐξεφράσθη ἐναντίον τῆς διατηρησεῶς τῆς, πρὸς μεγίστην τῆς μητρός μου ἐκπληξιν.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι δὲν ἦμην κυρίως ἐναντίος τῆς ἀδυναμίας τῆς μητρός μου. Τὴν πρὸς τὰ

κοράσια κλίσιν της τὴν εὔρισκον σύμφωνον πρὸς τὰ αἰσθήματα καὶ τοὺς πόθους μου.

Τίποτε ἄλλο δὲν ἐπεθύμουν περισσότερο, παρὰ νὰ εὔρω ἐπιστρέφων εἰς τὸν οἶκόν μας μίαν ἀδελφὴν, τῆς ὁποίας ἡ φαιδρὰ μορφή καὶ συμπαθητικαὶ φροντίδες νὰ ἐξορίσουν ἀπὸ τῆς καρδίας μου τὴν ἐκ τῆς μονώσεως μελαγχολίαν, καὶ νὰ ἐξαλείψουν ἀπὸ τῆς μνήμης μου τὰς κακοπαθείας ὅσας ὑπέστην ἐν τῇ ξένη. Πρὸς ἀνταλλαγὴν ἐγὼ θὰ ἐπροθυμούμην νὰ τῇ διηγῶμαι τὰ θαυμασία τῶν ξένων χωρῶν, τὰς περιπλανήσεις καὶ τὰ κατορθώματά μου, καὶ θὰ ἤμην πρόθυμος νὰ τῇ ἀγοράζω ὅ,τι ἀγαπᾷ νὰ τὴν ὀδηγῶ εἰς τοὺς χοροὺς καὶ τὰς πανηγύρεις· νὰ τὴν προικίσω, καὶ τέλος νὰ χορεύσω εἰς τοὺς γάμους της.

Ἄλλὰ τὴν ἀδελφὴν ταύτην τὴν ἐφανταζόμην ὠραίαν καὶ συμπαθητικὴν, ἀνεπτυγμένην καὶ ἔξυπνον, μὲ γράμματα, μὲ χειροτεχνήματα, μὲ ὅλας ἐν γένει τὰς ἀρετὰς ὅσας εἶχον αἱ κόραι τῶν χωρῶν, ὅπου ἔζων μέχρι τότε. Καὶ ἀντὶ τούτων ὄλων τί εὔρον; Ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετον.

Ἡ θετὴ μου ἀδελφὴ ἦτον ἀκόμη μικρὰ, καχεκτικὴ, κακοσχηματισμένη, κακόγνωμος, καὶ πρὸ πάντων δύσνους, τόσοσ δύσνους, ὥστε εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς μ' ἐνέπνευσεν ἀντιπάθειαν.

— Δὸς το 'πίσου τὸ Κατερινιῶ, ἔλεγον μίαν ἡμέραν εἰς τὴν μητέρα μου. Δὸς το 'πίσου, ἂν μ' ἀγαπᾷς. Αὐτὴν τὴν φορὰν σὲ τὸ λέγω μὲ τὰ σωστά μου! Ἐγὼ θὰ σὲ φέρω μίαν ἄλλην ἀδελφὴν ἀπὸ τὴν Πόλι. Ἐνα εὐμορφο κορίτσι, ἓνα ἔξυπνο, ποῦ νὰ στολίσῃ μίαν ἡμέρα τὸ σπῆτι μας.

Ἐπειτα περιέγραψα μὲ τὰ ζωηρότερα χρώματα ὁποῖον θὰ ἦτο τὸ ὄφρανον, τὸ ὁποῖον ἔμελλον νὰ τῆς φέρω, καὶ πόσον πολὺ θὰ τὸ ἠγάπων.

Ὅταν ὕψωσα τὰ βλέμματά μου πρὸς αὐτὴν, εἶδον μετ' ἐκπλήξεώς μου, ὅτι τὰ δάκρυά της ἔρρεον σιγαλὰ καὶ μεγάλᾳ ἐπὶ τῶν ὠχρῶν αὐτῆς παρειῶν, ἐνῶ οἱ ταπεινωμένοι της ὀφθαλμοὶ ἐξέφραζον μίαν ἀπερίγραπτον θλίψιν!

— Ὡ! εἶπε μετ' ἀπελπιστικῆς ἐκφράσεως. Ἐνόμισα ὅτι σὺ θὰ ἀγαπήσης τὴν Κατερινιῶ περισσότερο ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ, ἀπατήθηκα! Ἐκεῖνοι δὲν θέλουν διόλου ἀδελφὴν, καὶ σὺ θέλεις μίαν ἄλλην. Καὶ τί φταίγει τὸ φτωχό, ὅταν ἔγεινεν ὅπως τὸ ἐπλασεν ὁ Θεός. Ἄν εἶχες μίαν ἀδελφὴν ἀσχημὴν καὶ μὲ ὀλίγον νοῦν, θὰ τὴν ἐβγαζες δι' αὐτὸ μέσα ἵστους δρόμους, γιὰ νὰ πάρῃς μίαν ἄλλην, εὐμορφὴν καὶ γνωστικὴν.

— Ὅχι, μητέρα! Βέβαια ὄχι! ἀπάντησα ἐγώ. Μὰ ἐκεῖνη θὰ ἦτο παιδί σου, καθὼς καὶ ἐγώ. Ἐνῶ αὐτὴ δὲν σοῦ εἶνε τίποτε. Μὰς εἶναι ὅλως διόλου ξένη.

— Ὅχι! ἀνεφώνησεν ἡ μήτηρ μου μετὰ λυγμῶν, ὄχι! Δὲν εἶναι ξένο τὸ παιδί! Εἶναι 'δικό μου! Τὸ ἐπῆρα τριῶν μηνῶν ἀπὸ 'πάνω ἀπὸ τὸ λείψανον τῆς μάνας του· καὶ ὁσάκις ἔκλαιγε, τοῦ ἔβαζα τὸ βυζί μου 'στὸ στόμα του, γιὰ νὰ τὸ πλανέσω· καὶ τὸ ἐτύλιζα μὲς 'στὰ σπάργανά σας, καὶ τὸ ἐκοίμησα μὲς 'στὴν κούνια σας. Εἶναι 'δικό μου τὸ παιδί, καὶ εἶναι ἀδελφὴ σας!

Μετὰ τὰς λέξεις ταύτας, τὰς ὁποίας ἐπρόφερν ἰσχυρῶς καὶ μετ' ἐπιβλητικοῦ τρόπου, ὕψωσε τὴν κεφαλὴν αὐτῆς καὶ μὲ παρετήρησεν ἀσκαρδαμυκτῆ. Ἐπερίμενε προκλητικῶς τὴν ἀπάντησίν μου. Ἄλλ' ἐγὼ δὲν ἐτόλμησα νὰ προσφέρω λέξιν. Τότε ἐχαμήλωσε πάλιν τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἐξηκολούθησε μὲ ἀσθενῆ φωνὴν καὶ θλιβερὸν τόνον·

— Ἐ! τί νὰ γείνη! Κ' ἐγὼ τὸ ἤθελα καλλίτερο, μὰ—ἡ ἁμαρτία μου, βλέπεις, δὲν ἐσώθηκεν ἀκόμη. Καὶ τὸ ἔκαμεν ὁ Θεὸς τέτοιο, διὰ νὰ δοκιμάσῃ τὴν ὑπομονή μου, καὶ νὰ μὲ σχωρήσῃ. Εὐχαριστῶ σε, Κύριε!

Καὶ ταῦτα λέγουσα, ἔθηκε τὴν δεξιὰν ἐπὶ τοῦ στήθους, ὕψωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς πληρεῖς δακρύων πρὸς τὸν οὐρανόν, καὶ ἔμεινεν οὕτως ἐπὶ τινὰς στιγμὰς σιωπῶσα.

— Κἄτι θὰ ἔχῃς στὴν καρδίᾳ, μητέρα, εἶπον τότε μετὰ τινος δειλιάς. Μὴ θυμῶνης!

Καὶ λαβὼν ἐφίλησα τὴν παγερὰν αὐτῆς χεῖρα πρὸς ἐξιλέωσιν.

— Ναί! εἶπεν ἐκεῖνη ἀποφασιστικῶς. Ἐχω κἄτι ἐδῶ μέσα βαρὺ, πολὺ βαρὺ, παιδί μου! Ὡς τώρα τὸ γνωρίζει μόνον ὁ Θεὸς καὶ ὁ πνευματικὸς μου. Ἐσὺ εἶσαι διαβασμένος καὶ συντρυχάινεις καμμιὰ φορὰ ὅταν τὸν ἴδιο τὸν πνευματικὸ, καὶ καλλίτερα. Σήκω, κλείσε τὴ θύρα, καὶ κάτσε νὰ σὲ τὸ 'πῶ, ἴσως μὲ παρηγορήσῃς ὀλίγο, ἴσως μὲ λυπηθῆς, καὶ ἀγαπήσης τὸ Κατερινιῶ, ὅταν νᾶταν ἀδελφὴ σου.

Οἱ λόγοι οὗτοι, καὶ ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον τοὺς ἐπρόφερεν, ἐνέβλαλον τὴν καρδίαν μου εἰς μεγάλην ταραχὴν. Τί εἶχε νὰ μ' ἐμπιστευθῇ ἡ μήτηρ μου χωριστὰ ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς μου; Ὅλας τὰς κατὰ τὴν ἀπουσίαν μου δυστυχίας της μοὶ τὰς εἶχεν ἀφηγηθῆ. Ὅλον τὸν προτοῦ της βίον τὸν ἐγνωρίζον ὡσὰν παραμῦθι. Τί ἦτο λοιπὸν αὐτὸ ποῦ μὰς ἀπέκρυπτε μέχρι τοῦδε; ποῦ δὲν ἐτόλμησε νὰ φανερώσῃ εἰς κανένα πλὴν τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ πνευματικοῦ της;

Ὅταν ἐπανῆλθον νὰ καθίσω πλησίον της, ἔτρεμον τὰ γόνατά μου ἐξ ἀορίστου ἄλλ' ἰσχυροῦ τινος φόβου.

Ἡ μήτηρ μου ἐκρέμασε τὴν κεφαλὴν, ὡς κατὰδικος, ὅστις ἴσταται ἐνώπιον τοῦ κριτοῦ τοῦ μετὰ τὴν συναίσθησιν τρομεροῦ τινος ἐγκλήματος.

— Τὸ 'θυμᾶσαι τὸ Ἄνιῶμας; μὲ ἠρώτησε μετὰ τινὰς στιγμὰς πληκτικῆς σιωπῆς.

— Μάλιστα, μητέρα! Πῶς δὲν τὸ 'θυμοῦμαι! Ἦταν ἡ μόνη μας ἀδελφή, κ' ἐξεψύχησεν ἔμπρὸς στὰ μάτια μου.

— Ναι! μὲ εἶπεν, ἀναστενάξασα βαθέως, ἀλλὰ δὲν ἦτο τὸ μόνο μου κορίτσι! Ἐσὺ εἶσαι τέσσαρα χρόνια μικρότερος ἀπὸ τὸ Χρηστάκη. Ἐνα χρόνο κατόπι του ἔκαμα τὴν πρώτη μου θυγάτρα.

Ἦταν τότε κοντὰ, 'ποῦ ἐπαντρολογιέτο ὁ Φωτῆς ὁ Μυλωνᾶς. Ὁ μακαρίτης ὁ πατέρας σου παράργησε τὸ γάμο τους, ὡς 'ποῦ ν' ἀποσαραντήσω ἐγὼ, γιὰ νὰ τοὺς στεφανώσουμε μαζί. Ἦθελε νὰ μὲ βγάλῃ καὶ μένα στὸν κόσμο, γιὰ νὰ χαρῶ 'σὰν πανδρευμένη, ἀφοῦ κορίτσι δὲν μ' ἀφῆκεν ἡ γιαιγιά σου νὰ χαρῶ.

Τὸ πρῶτ' οὖν τὸς 'στεφανώσαμε, καὶ τὸ βράδῳ ἦταν οἱ καλεσμένοι στὸ σπίτι τους· καὶ ἐπαίζαν τὰ βιολιά, καὶ ἔτρωγεν ὁ κόσμος μέσα στὴν αὐλῆ, κι' ἐγύρινα ἡ κανάτα μὲ τὸ κρασί ἀπὸ χέρι σὲ χέρι. Καὶ ἔκαμεν ὁ πατέρας σου κέφι, 'σὰν διασκεδαστικός ποῦ ἦταν ὁ μακαρίτης, καὶ μ' ἔρριψε τὸ μανδύλι του, νὰ σηκωθῶ νὰ χορέψουμε. Ἐὰν τὸν ἔβλεπα νὰ χορεύῃ, μού ἄνοιγεν ἡ καρδιά μου, καὶ 'σὰν νέα ποῦ ἤμουνε, ἀγαποῦσα κ' ἐγὼ τὸ χορὸ. Κ' ἐχορέφαμε λοιπὸν κ' ἐχόρεψαν καὶ οἱ ἄλλοι καταπόδι μας. Μὰ ἐμεῖς ἐχορέφαμε καὶ καλλίτερα καὶ πολύτερα.

'Σὰν ἐκοντέψανε τὰ μεσάνυχτα, ἐπῆρα τὸν πατέρα σου παράμερα καὶ τὸν εἶπα· Ἄνδρα, ἐγὼ ἔχω παιδί στὴν κούνια καὶ δὲν 'μπορῶ πιὰ νὰ μείνω. Τὸ παιδί πεινᾷ· ἐγὼ ἐσπάργωσα. Πῶς νὰ τὸ βυζάξω μέσ' στὸν κόσμο καὶ μὲ τὸ καλὸ μου τὸ φέρεμα! Μείνε σὺ, ἂν θέλῃς νὰ διασκεδάσῃς ἀκόμα. Ἐγὼ θὰ πάρω τὸ μωρὸ νὰ πάγω στὸ σπίτι.

— Ἐ, καλὰ, γυναῖκα! εἶπεν ὁ σχωρεμένος, καὶ μ' ἐπαπάρισε πὰ στὸν ὦμο. Ἐλα, χόρεψε κι' αὐτὸ τὸ χορὸ μαζί μου, καὶ ὕστερα πηγαίνουμε κ' οἱ δύο. Τὸ κρασί ἄρχησε νὰ μὲ χτυπᾷ στὸ κεφάλι, καὶ ἀφορμὴ γυρεύω κι' ἐγὼ νὰ φύγω.

'Σὰν ἐξεχορέψαμε κ' ἐκείνο τὸ χορὸ, ἐπῆραμε τὴν στράτα.

Ὁ γαμβρὸς ἔστειλε τὰ παιγνίδια καὶ μᾶς ἐξεπροβόδησαν ὡς τὸ μισὸ τὸ δρόμο. Μὰ εἴχαμε ἀκόμη πολὺ ὡς τὸ σπίτι. Γιατὶ ὁ γάμος ἔγεινε 'στὸν Καρσιμαχαλαῖ. Ὁ δούλος ἐπήγαине 'μπροστὰ μὲ τὸ φανάρι. Ὁ πατέρας σου ἐσήκωνε τὸ παιδί, καὶ βαστοῦσε καὶ μένα ἀπὸ τὸ χέρι.

— Κουράσθης, βλέπω, γυναῖκα!

— Ναι, Μιχαλιό. Κουράσθηκα.

— Ἄιντε βάλ' ἀκόμα κομμάτι δύναμι, ὡς ποῦ νὰ φθάσουμε στὸ σπίτι. Θὰ στρώσω τὰ στρώματα μοναχός μου. Ἐμετάνοιωσα ποῦ σ' ἔβαλα κ' ἐχόρεψες τόσο πολὺ.

— Δὲν πειράζει, ἄνδρα, τοῦ εἶπα. Τὸ ἔκαμα γιὰ τὸ χατῆρί σου. Αὐριο ξεκουράζουμαι πάλι.

Ἔτσι ἤρθαμε στὸ σπίτι. Ἐγὼ ἐφράσκιωσα κ' ἐβυζάξα τὸ παιδί, κ' ἐκεῖνος ἔστρωσε. Ὁ Χρηστάκης ἐκοιμήτο μαζί μὲ τὴν Βενετειᾶ, ποῦ τὴν ἀφῆκα νὰ τὸν φυλάγῃ. Ἐνῆ ἴλιγο ἐπλαγιασαμε καὶ μεῖς. Ἐκεῖ, μέσα στὸν ὕπνο μου, μ' ἐφάνηκε πῶς ἔκλαψε τὸ παιδί. Τὸ καὶμένο!, εἶπα, δὲν ἔφαγε σήμερα χορταστικά. Καὶ ἀκούμθησα στὴν κούνια του νὰ τὸ βυζάξω. Μὰ ἤμουν πολὺ κουρασμένη καὶ δὲν 'μποροῦσα νὰ κρατηθῶ. Τὸ ἔβγαλα λοιπὸν, καὶ τὸ ἔβαλα κοντά μου, μέσ' τὸ στρώμα, καὶ τοῦ ἔδωσα τὴν ῥόγα στὸ στόμα του. Ἐκεῖ μὲ ξαναπῆρεν ὁ ὕπνος.

Δὲν ἤξεύρω πόσην ὥρα ἤθελεν ὡς τὸ πούρνό. Μὰ 'σὰν ἐνοιωσα νὰ χαράζῃ—ἄς τὸ βάλω, εἶπα, τὸ παιδί στὸν τόπο σου.

Μὰ κεῖ 'ποῦ πῆγα νὰ τὸ σηκώσω, τί νὰ διῶ! Τὸ παιδί δὲν ἐσάλευε!

Ἐξύπνησα τὸν πατέρα σου· τὸ 'ξεφρασκίωσαμε, τὸ 'ζεστάναμε, τοῦ ἐτρίψαμε τὸ μυτοῦδι του, τίποτε!—Ἦταν ἀπεθαμένο!

— Τὸ 'πλάκωσες, γυναῖκα, τὸ παιδί μου!— εἶπεν ὁ πατέρας σου, καὶ τὸν ἐπῆραν τὰ δάκρυα. Τότε ἄρχησα ἐγὼ νὰ κλαίγω 'στὰ δυνατὰ καὶ νὰ ξεφωνίζω. Μὰ ὁ πατέρας σου ἔβαλε τὸ χέρι του στὸ στόμα μου καὶ — Σοὺς! μὲ εἶπε. Τί φωνάζεις ἔτσι, βρὲ βῶδι; — Αὐτὸ μὲ τὸ εἶπε, Θεὸς σχωρέσ' τονε. Τρία χρόνια εἴχαμε 'πανδρευμένοι, κακὸ λόγο δὲν μὲ εἶπε. Κ' ἐκεῖνη τὴ στιγμή μὲ τὸ εἶπε.— Ἐ; Τί φωνάζεις ἔτσι; Θέλεις νὰ ζεσηκώσῃς τὴ γειτονιά, νὰ 'πῆ ὁ κόσμος πῶς ἐμέθυσες κ' ἐπλάκωσες τὸ παιδί σου;

Καὶ εἶχε δίκη, ποῦ ν' ἀγιάσουν τὰ χώματα ποῦ κοίτεται! Γιατὶ, ἂν τὸ μάθαινε ὁ κόσμος, ἔπρεπε νὰ σχίσω τὴ γῆ νὰ ἔμβω μέσα ἀπὸ τὸ κακὸ μου.

Ἄλλὰ, τί τὰ θέλεις! Ἡ ἁμαρτία εἶναι ἁμαρτία. Ἐὰν τὸ ἐθάψαμε τὸ παιδί, κ' ἐγυρίσαμε ἀπὸ τὴν ἐκκλησία, τότε ἄρχησε τὸ θρηῆνος τὸ μεγάλο. Τότε πιὰ δὲν ἐκλαιγα κρυφά.— Εἶσαι νέα, καὶ θὰ κάμῃς κι' ἄλλα, μ' ἔλεγον.

Ὡς τόσον ὁ καιρὸς 'περνοῦσε, καὶ ὁ Θεὸς δὲν μᾶς ἔδιδε τίποτε. Νά! ἔλεγα μέσα μου. Ὁ Θεὸς μὲ τιμωρεῖ, γιὰτὶ δὲν ἐστάθηκα ἀξία νὰ προφυλάξω τὸ παιδί 'ποῦ μ' ἔδωκε! Καὶ ἐντρεπόμενα τὸν κόσμο, καὶ ἐφοβούμενη τὸν πατέρα σου. Γιατὶ κ' ἐκεῖνος ὄλο τὸν πρῶτο χρόνο ἔκαμε τάχα τὸν ἀλύπητο καὶ μ' ἐπαρηγοροῦσε, γιὰ νὰ μὲ δώσῃ θάρρος. Ὑστερα ὁμως ἄρχησε νὰ γίνεται σιγανὸς καὶ συλλογιμένος.

Τρία χρόνια ἐπέρασαν, χωρὶς νὰ φάγω ψωμί νὰ πάγῃ στὴν καρδιά μου. Ἐστὰ τρία χρόνια κ' ὕστερα γεννήθηκες ἐσὺ.— Ἦταν ἡ πολλαῖς ἡ χάρις 'ποῦ ἐπῆγα.

'Σὰν ἐγεννήθηκες ἐσὺ ἐκατάκατσεν ἡ καρδιά

μου, μὰ δὲν ἠμέρεψε. Ὁ πατέρας σου σὲ ἤθελε κορίτσι. Καὶ μιὰν ἡμέρα μὲ τὸ εἶπε.

—Κι' αὐτὸ καλῶς μᾶς ὦρισε, Δεσποινιώ, μὰ γὼ τὸ ἤθελα κορίτσι.

Ὅταν ἐπῆγεν ἡ γιαιγιά σου στὸν Ἀγιοντάφο, ἔστειλα δώδεκα 'πουκάμισα καὶ τρία Κωσταντινάτα, γιὰ νὰ μὲ 'βγάλῃ ἕνα σχωροχάρτι. Καί, διὲς ἐσὺ! Ἰσα ἴσα ἐκεῖνο τὸ μῆνα, 'πού ἐγύρισε ἡ γιαιγιά σου ἀπὸ τὴ Γερουσαλή μὲ τὸ σχωροχάρτι, ἐκεῖνο τὸ μῆνα ἔκακοψυχούσα τὴν Ἀνιώ.

Κάθε 'λίγο καὶ 'λιγάκι ἐφώναζα τὴ μανίτσα. —Ἐλα δὰ, κυρά, νὰ διουμὲ κορίτσι εἶναι; —Ναί, θυγατέρα, ἔλεγε ἡ μαμή. Κορίτσι. Δὲ βλέπεις; Δὲ σὲ χωροῦν τὰ ρούχά σου! —Καὶ νὰ πιά χαρὰ ἐγὼ, 'σάν τὸ ἀκούγα!

'Σάν ἐγεννήθηκε τὸ παιδί καὶ 'βγήκεν ἀληθινὰ κορίτσι, τότε πιά ἤρθε ἡ καρδιά στὸν τόπο της. Τὸ ὠνομάσαμεν Ἀνιώ, τὸ ἴδιο τὸ ὄνομα πού εἶχε τὸ σχωρεμένο, γιὰ νὰ μὴν 'ποφαινεται πῶς μᾶς λείπει κανεὶς ἀπὸ τὸ σπίτι. —Εὐχαριστῶ σε, Θεέ μου! ἔλεγα νύχτα καὶ 'μέρα. Εὐχαριστῶ σε ἡ ἀμαρτωλή, πού ἐσήκωσες τὴν ἐντροπή καὶ ἐξάλειψες τὴν ἀμαρτία μου!

Καὶ εἶχαμε πιά τὴν Ἀνιώ 'σάν τὰ μάτια μας. Καὶ ἐζούλευες ἐσὺ, καὶ ἔγεινες τοῦ θανατᾶ ἀπὸ τὴ ζούλια σου.

Ὁ πατέρας σου σὲ ἔλεγε τὸ ἀδικημένο του, γιὰτὶ σ' ἀπόκοψα πολὺ 'νωρίς, καὶ μ' ἐμάλανε καμμιά φορὰ, γιὰτὶ σὲ 'παραμελοῦσα. Κ' ἐμένα ἡ καρδιά μου ἐρράγιζε, 'σάν σ' ἔβλεπα νὰ χαλνᾶς. Μὰ, ἔλα πού δὲν ἐμποροῦσα ν' ἀφήσω τὴν Ἀνιώ ἀπὸ τὰ χέρια μου! Ἐφοβοῦμην πῶς κάθε στιγμή 'μπορεῖ νὰ τῆς συμβῆ τίποτε. Καὶ ὁ πατέρας σου ὁ μακαρίτης, ὅσο καὶ ἂν 'μάλωνε κ' ἐκεῖνος, τὴν ἤθελε πιά νὰ μὴ στάξῃ καὶ τὴν βρέξῃ!

Μὰ ἐκεῖνο τὸ εὐλογημένο, ὅσο περισσότερα χὰδια, τόσο ὀλιγώτερον ὑγεία. Ἐλεγε πῶς ἐμετάνοιωσεν ὁ Θεὸς γιὰτὶ μᾶς τὸ ἔδωκε. Ἐσεῖς ἤσασθε κόκκινα κόκκινα, καὶ ζωηρὰ καὶ σερπετά. Ἐκεῖνο, ἡσυχο καὶ σιγανὸ καὶ ἄρρωστιάριο! Ὅταν τὸ ἔβλεπα ἔτσι χλωμὸ χλωμὸ, μὴν ἤρχετο εἰς τὸν νοῦ μου τὸ πεθαμένο, καὶ ἡ ἰδέα πῶς ἐγὼ τὸ ἐθανάτωσα ἄρχησε νὰ 'ζανακυριεύῃ μέσα μου. Ὡς πού μιὰν ἡμέρα ἀπέθανε καὶ τὸ δεύτερο!

Ὅποιος δὲν τὸ ἐδοκίμασε μοναχὸς του, παιδί μου, δὲν 'ξέρει τί πικρὸ ποτῆρι ἦταν ἐκεῖνο. Ἐλπίδα νὰ κἀνω ἄλλο κορίτσι δὲν ἦταν πλέον. Ὁ πατέρας σου εἶχ' ἀποθάνει. Ἄν δὲν εὐρίσκετο ἕνας γονιὸς νὰ μὲ χαρίσῃ τὸ κορίτσι του, ἤθελα πάρω τὰ βουνὰ νὰ φύγω.

'Ἀλήθεια 'πού δὲν ἐβγήκε καλόγνωμο. Μὰ ὅσο τὸ εἶχα καὶ τὸ κ' ἔδευα καὶ τὸ κανάκευα, 'θαρροῦσα πῶς τὸ εἶχα 'δικό μου, καὶ 'ξεχνούσα

'κεῖνο πῶχασα, κ' ἠμέρωνα τὴ συνειδησί μου.

Καθὼς τὸ λέγ' ὁ λόγος, ξένο παιδί 'ναὶ παίδεψι. Μὰ γιὰ μένα ἡ παίδεψι αὐτὴ εἶναι παρηγοριὰ κ' ἐλαφροσύνη. Γιὰτὶ ὅσο περισσότερο τυραννηθῶ καὶ χολοσκάσω, τόσο 'λιγώτερο θὰ μὲ παιδέψῃ ὁ Θεὸς γιὰ τὸ παιδί 'πού 'πλάκωσα.

Γι' αὐτὸ—νᾶχης τὴν εὐχή μου—μὴ μὲ γυρεύεις νὰ διώξω τώρα τὴν Κατερινιώ γιὰ νὰ πάρω ἕνα παιδί καλόγνωμο καὶ προκομμένο.

—Ὅχι, ὄχι, μητέρα! ἀνέκραξα διακόψας αὐτὴν ἀκρατήτως. Δὲν γυρεύω τίποτε. Ἰστερα ἀπ' ὅσα μ' ἀφηγήθης, σὲ ζήτῶ συγχώρησι διὰ τὴν ἀσπλαγχνίαν μου. Σὲ ὑπόσχομαι ν' ἀγαπῶ τὸ Κατερινιώ 'σάν τὴν ἀδελφή μου, καὶ νὰ μὴ τῆς εἶπω τίποτε πλέον, τίποτε δυσάρεστο.

—Ἐτσι νᾶχης τὴν εὐχή τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Παναγίας! εἶπεν ἡ μήτηρ μου ἀναπνεύσασα. Γιὰτὶ, βλέπεις, τὸ 'πόνεσε ἡ καρδιά μου τὸ πολλακαμμένο, καὶ δὲν θέλω νὰ τὸ κακολογῶνε. Ἐέρω κ' ἐγὼ, μαθές; Τῆς Τύχης ἦτανε; τοῦ Θεοῦ ἦτανε; Τόσο κακὴ καὶ ἀνεπιδέξια πού εἶναι—τὴν 'πῆρα στὸ λαιμό μου, ἐτελείωσε.

Ἡ ἐκμυστήρευσις αὐτὴ ἔκαμε βαθυτάτην ἐπ' ἐμοῦ ἐντύπωσιν. Τώρα μοῦ ἠνοιγήσαν οἱ ἔφθαλμοί, καὶ ἐκατάλαβα πολλὰς πράξεις τῆς μητρὸς μου, αἱ ὁποῖαι πότε μὲν ἐφαίνοντο ὡς δεισιδαιμονία, πότε δὲ ὡς αὐτόχρημα μονομανίας ἀποτελέσματα. Τὸ φοβερὸν ἐκεῖνο δυστύχημα ἐπηρεάσε τόσο πολὺ τὸν βίον της ὄλον, ὅσῳ μᾶλλον ἀπλῆ καὶ ἐνάρετος καὶ θεοφοβούμενη ἦτον ἡ μήτηρ μου. Ἡ συναίσθησις τοῦ ἀμαρτήματος, ἡ ἠθικὴ ἀνάγκη τῆς ἐξαγνίσεως καὶ τὸ ἀδύνατον τῆς ἐξαγνίσεως αὐτοῦ—τί φρικτὴ καὶ ἀμειλικτος Κόλασις! Ἐπὶ εἰκοσιοκτῶ τώρα ἔτη βασανίζεται ἡ τάλαινα γυνὴ χωρὶς νὰ δυνηθῇ νὰ κοιμίσῃ τὸν ἔλεγχον τῆς συνειδήσεώς της, οὔτε ἐν ταῖς δυστυχίαις οὔτε ἐν ταῖς εὐτυχίαις της!

Ἀφ' ἧς στιγμῆς ἔμαθον τὴν θλιβεράν της ἱστορίαν, συνεκέντρωσα ὄλην μου τὴν προσοχὴν εἰς τὸ πῶς ν' ἀνακουφίσω τὴν καρδίαν της, προσπαθῶν νὰ παραστήσω εἰς αὐτὴν ἀφ' ἐνός μὲν τὸ ἀπρομελέτητον καὶ ἀβούλητον τοῦ ἀμαρτήματος, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν ἄκραν τοῦ Θεοῦ εὐσπλαγχνίαν, τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, ἣτις δὲν ἀνταποδίδει ἴσα ἀντὶ ἴσων, ἀλλὰ κρίνει κατὰ τοὺς διαλογισμοὺς καὶ τὰς προθέσεις μας. Καὶ ὑπῆρξε καιρὸς καθ' ὃν ἐπίστευον, ὅτι αἱ προσπάθειαι μου δὲν ἔμειναν ἀνεπιτυχεῖς.

Ἐν τούτοις ὅταν μετὰ δύο ἐτῶν νέαν ἀπουσίαν ἤλθεν ἡ μήτηρ μου νὰ μὲ ἰδῇ ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐθεώρησα καλὸν νὰ κάμω ὑπὲρ αὐτῆς κατὶ τι ἐπιβλητικώτερον.

Ἐξενιζόμενη τότε ἐν τῷ περιφανεστέρῳ τῆς Πόλεως οἴκῳ, ἐν ᾧ ἔσχον ἀφορμὴν νὰ γνωρι-

σθώ μὲ τὸν Πατριάρχην, Ἰωακείμ τὸν δευτέρου. Ἐνῷ μίαν ἡμέραν συνεβαδίζομεν μόνου ὑπὸ τὰς ἀμφιλαφεῖς τοῦ κήπου σκιᾶς, τῷ ἐξέθηκα τὴν ἱστορίαν κ' ἐπεκαλέσθη τὴν ἐπικουρίαν του. Τὸ ὕψιστον αὐτοῦ ἀξίωμα, τὸ ἐξαίρετον κύρος, μεθ' οὗ περιβάλλεται πᾶσα θρησκευτικὴ του ῥήτρα, ἔμελλεν ἀναμφιβόλως νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τὴν μητέρα μου τὴν πεποιθησιν τῆς ἀφέσεως τοῦ κρίματός της. Ὁ ἀείμνηστος ἐκεῖνος γέρον ἐπαινέσας τὸν περὶ τὰ θρησκευτικὰ ζήλόν μου, μοὶ ὑπεσχέθη τὴν πρόθυμον σύμπραξίν του.

Οὕτω λοιπὸν ὠδήγησα μετ' ὀλίγον τὴν μητέρα μου εἰς τὸ Πατριαρχεῖον διὰ νὰ ἐξομολογηθῇ εἰς τὴν Παναγιότητα του.

Ἡ ἐξομολόγησις διήρκεσε πολλὴν ὥραν καὶ ἐκ τῶν νευμάτων καὶ ἐκ τῶν ῥημάτων τοῦ Πατριάρχου ἐνόησα, ὅτι ἐχρειάσθη νὰ διαθέσῃ ὅλην τὴν δύναμιν τῆς ἀπλῆς καὶ εὐλήπτου ῥητορικῆς του, ὅπως ἐπιφέρῃ τὸ ποθητὸν ἀποτέλεσμα.

Ἡ χαρὰ μου ἦτον ἀπερίγραπτος. Ἡ μήτηρ μου ἀπεχαιρέτησε τὸν γεραρὸν Ποιμενάρχην μετ' εἰλικρινοῦς εὐγνωμοσύνης καὶ ἐξῆλθε τῶν Πατριαρχείων τόσον εὐχαριστημένη, τόσον ἐλαφρὰ, ὡς ἐὰν ἦρθη ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῆς μία μεγάλη μυλόπετρα.

Ὅταν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ κατὰλυμά της, ἐξήγαγεν ἐκ τοῦ κόλπου της ἓνα σταυρὸν, δῶρον τῆς Παναγιότητός του, τὸν ἐφίλησε καὶ ἤρχησε νὰ τὸν περιεργάζεται, βυθίζομένη ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἰς σκέψεις.

— Καλὸς ἄνθρωπος, τῇ εἶπον, αὐτὸς ὁ Πατριάρχης. Ὅριστε; Τώρα πιά πιστεύω, ὅτι ἤλθεν ἡ καρδιά σου στὸν τόπον της.

Ἡ μήτηρ μου δὲν ἀπεκρίθη.

— Δὲν λέγεις τίποτε, μητέρα; τὴν ἠρώτησα μετὰ τινος δισταγμοῦ.

— Τί νὰ σὲ πῶ, παιδί μου! ἀπήντησε τότε σύννουοι καθὼς ἦτον ὁ Πατριάρχης εἶναι σοφὸς καὶ ἅγιος ἄνθρωπος. Γνωρίζει ὅλαις ταῖς βουλαῖς καὶ τὰ θελήματα τοῦ Θεοῦ, καὶ συγχωρᾷ ταῖς ἀμαρτίας ὅλου τοῦ κόσμου. Μὰ, τί νὰ σὲ πῶ! Εἶναι καλόγερος. Δὲν ἔκαμε παιδιὰ, γιὰ νὰ ἴμμορῃ νὰ γνωρίσῃ, τί πράγμα εἶναι τὸ νὰ σκοτώσῃ κανεὶς τὸ ἴδιον τὸ παιδί του!

Οἱ ὀφθαλμοὶ της ἐπληρώθησαν δακρῶν καὶ ἐγὼ ἐσιώπησα.

Γ. Μ. ΒΙΖΙΗΝΟΣ.

ΤΡΕΙΣ ΗΜΕΡΑΙ ΕΝ ΤΗΝΩΙ

Συνέχεια· ἴδι σελ. 236.

Β'.

Ἡ ἀθουσα.—Οἱ προσκυνηταί.—Ἀπροσδόκητος συνάντησις.—Ἡ περὶ τῆς εὐρέσεως τῆς εἰκόνης παράδοσις.—Ἐντὸς τοῦ ναοῦ.—Ἡ εἰκὼν.—Τὰ ὑπόγεια τοῦ ναοῦ.—Ἡ νύξ τῆς παραμονῆς.

Τὰ μόνα δωμάτια, ἅτινα κατ' ἀνάγκην δὲν παρεχωρήθησαν εἰς προσκυνητὰς, ἀλλ' ἀπέμειναν κεκλεισμένα, εἶνε τὸ σκευοφυλάκιον, ἡ μικρὰ βιβλιοθήκη, περιέχουσα καὶ τινὰς ἀσημάντους ἀρχαιοτήτας, καὶ τὸ γραφεῖον τῆς ἐπιτροπῆς. Ἄλλ' ἡ παρ' αὐτῷ μεγάλη αἴθουσα εἶνε πλήρης ἀνθρώπων, μόλις δὲ κατορθῶ νὰ εἰσέλθω ἵνα ἴδω τὴν μεγάλην εἰκόνα τοῦ ζωγράφου κ. Γκιζη, ἥτις κοσμεῖ ἓνα τῶν τοίχων αὐτῆς. Ἡ εἰκὼν αὕτη παρίστησι τὸν Ἰωσήφ ἐξηγουῦντα τὰ ὄνειρα τοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ τοῦ Φαραῶ, μολονότι δὲ ἔργον μαθητοῦ ἀφιερῶθεν ἐξ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὴν Εὐαγγελίστριαν, δαπάνη τῆς ὁποίας ἐσπούδασεν ὁ διακεκριμένος ζωγράφος, παρέχει ὅμως διὰ τῆς συμπλοκῆς μάλιστα τοῦ Ἰωσήφ μορφῆς, γλυκεῖαν ἀνάπαυσιν εἰς βλέμματα καταπεπονημένα ἤδη ἐκ τῶν βαναύσων σχεδιασμάτων τῆς καλογηρικῆς ἀγιογραφίας. Ἀπέναντι τῆς εἰκόνης ταύτης ἀνήρτηται κοινὸν ἀντίγραφον τῆς Παναγίας τοῦ Ῥαφαήλ, ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων τοίχων κρέμανται ῥυπαραὶ τινες καὶ εὐτυχῶς ἡμίσειστοι λιθογραφίαι.

**

Πολλὰ τῶν κελλίων κατοικοῦνται ὑπὸ προσκυνητῶν οὐχὶ μόνον κατὰ τὰς ἐποχὰς τῶν δύο πανηγύρεων, ἦτοι τὴν 15 Αὐγούστου καὶ 25 Μαρτίου, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ λοιπὸν διάστημα τοῦ ἐνιαυτοῦ. Τινὲς προσέρχονται ἐκεῖ μετὰ μακρὸν ἀσθένειαν ἐπ' ἐλπίδι ταχείας ἀναρρώσεως, ἄλλοι φέρουσι συγγενεῖς αὐτῶν φρονόβλαβεῖς, γυναῖκες δ' ἐγκυμονοῦσαι οὐχὶ σπανίως ἔχουσι τάξην νὰ ἔλθωσιν ἵνα γεννήσωσιν ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς Θεοτόκου.

Ἀληθῶς δὲ μόνη ἡ μεγάλη πίστις δύναται νὰ καταστήσῃ εὐχαρίστους τὰς ταλαιπωρίας τῆς ἐπὶ μῆνας διαμονῆς ἐν μικρῷ κελλίῳ, χαμηλῷ, ὑγρῷ καὶ σκοτεινῷ πολλάκις, ἐν ᾧ κατοικοῦσι τρεῖς ἢ τέσσαρες ἴσως ἄνθρωποι, ἠναγκασμένοι νὰ μαγειρεύωσι καὶ νὰ τρώγωσι καὶ νὰ κοιμῶνται ἐντὸς τῶν τεσσάρων αὐτῶν τοίχων, ἐστερημένοι τῶν ἀναγκαίων ἐπίπλων καὶ σκευῶν, ἐνίοτε δὲ καταδεδικασμένοι νὰ σύρωσι μεθ' ἑαυτῶν κατ' ἐκάστην ἀπὸ τοῦ κελλίου εἰς τὴν αὐλὴν καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὸν ναὸν τὴν τροχοφόρον καθέδραν παραλυτικοῦ πατροῦς, ἢ νὰ ὀδηγῶσι τὸ σφάλλον βῆμα τυφλῆς ἀδελφῆς, ἢ